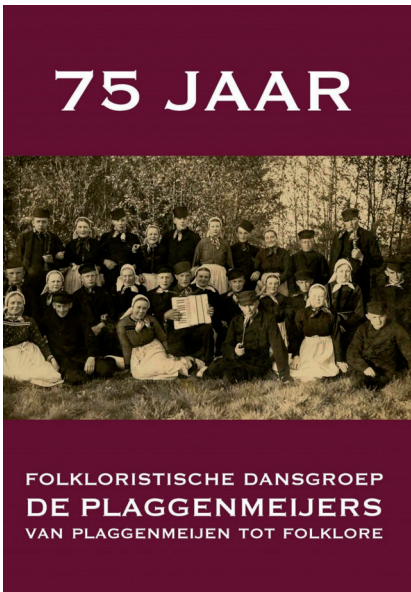

Kortom:

Boek; 75 jaar De Plaggenmeijers

■ In Oer /37 berichtten we reeds over het 75-jarig jubileum van de folkloristisch dansgroep De Plaggenmeijers uit Rekken. Door de coronamaatregelen kon het grote dans-festival om deze mijlpaal te vieren niet doorgaan, in plaats daarvan zal er op zondag 12 september een meer bescheiden viering plaatsvinden in het Openluchttheater Eibergen waarbij ook het recent verschenen jubileumboek zal worden gepresenteerd. Het boek dat onder redactie van de Eibergse publicist Peter Rutgers tot stand kwam, zal voor iedereen die betrokken is (geweest) bij De Plaggenmeijers een feest der herkenning betekenen. De oprichting van de groep, de eerste jaren, op-tredens in binnen- en buitenland, de eigen dans- en muziek-ontwikkeling, de kostuums, kinderdansgroep De Drejtollekes en niet te vergeten al die mensen die een rol hebben gespeeld in die 75 jaren dat de groep bestond, komen aan bod. Een apart hoofdstuk gaat in op de betekenis van folklore in het algemeen en het folkloristisch dansen in het bijzonder en wat dit immaterieel erfgoed kan bijdragen aan kennis over ons verleden.

Dansfestival, boekpresentatie en reünie op zondag 12 september 2021, aanvang 14.00 uur. Openluchttheater Eibergen, Grotestraat 46, 7151 BD, Eibergen. Informatie: secretariaat folkloristische dansgroep De Plaggenmeijers, Tanja Groot Obbink, 0545 475502 of 06 20731473. (www.de-plaggenmeijers.nl)

Jan Schutte begin jaren '50 en daarnaast een foto uit de jaren '60 van het bestuur van de Boerenleenbank in Baak, met Jan Schutte links voor aan. (Bron: familie Schutte)

Gelezen; De laatste heer (van Huis Baak)

■ Het is jammer dat de prijs voor het Beste Boek van de Achterhoek en Liemers niet meer bestaat, anders hadden we met *De laatste heer*, een zekere winnaar gehad. In het deze zomer verschenen boek beschrijft de in Baak geboren en getogen Astrid Schutte de geschiedenis van Werner Helmich – de laatste heer van Huis Baak – en haar vader Jan Schutte die als kassier van de plaatselijke Boerenleenbank (later directeur van de Rabo-bank) beiden een prominente rol in het rooms-katholieke dorpje speelden. Door per hoofdstuk afwisselend het verhaal vanuit het perspectief van Werner Helmich dan wel haar vader te vertellen, weet de schrijfster de lezer vanaf het begin te boeien. Dat Werner Helmich telg is uit een voor-aanstaand adellijk rooms-katholiek geslacht en de tien jaar jongere Jan Schutte geboren is in een eenvoudige eveneens katholieke familie van kleine boeren en tuinders, maakt het verhaal spannend, te meer daar er bij Werner Helmich sprake is van een neergang en in geval van haar vader van een opkomst.

De toekomst van de jonge Helmich lijkt zonnig; met zijn zusje groeit hij op in een liefdevolle en harmonieuze omgeving en is hij in het ouderlijk huis – aanvankelijk in Velp en vanaf zijn zevende in Doesburg – omringd met alle soorten van luxe. Zijn opvoeding en opleiding zijn erop gericht dat hij later een belangrijke maatschappelijke rol zal gaan spelen en zijn plichten als toekomstig erfgenaam van Huis Baak zal kunnen vervullen. In Doesburg bezoekt

hij de rooms-katholieke jongensschool waarna hij zijn middelbare schooltijd als interne leerling op het gymnasium van het prestigieuze Canisius College in Nijmegen doorbrengt. Voor zijn beroepsopleiding blijft hij in Nijmegen waar hij op de Katholieke Universiteit Nijmegen, geheel in lijn met andere jonge mannen van zijn stand en geloof, rechten gaat studeren.

Hoe heel anders ziet het leven van de jonge Jan Schutte eruit. In de eerste jaren van zijn leven lijkt er nog geen vuiltje aan de lucht. Zijn ouders, de kleine tuinder Antonius (Toon) Schutte en Maria Geertruida (Marie) Koster hebben het weliswaar niet breed, maar geven hem en zijn iets oudere broer en jongere zusje alle liefde en aandacht. Maar als vader Toon in 1927 komt te overlijden en zijn moeder drie maanden na het overlijden van zijn vader alweer hertrouwt met de stugge Theodorus, staat het leven van de kleine Jan – hij is dan pas vierenhalf – op zijn kop. Het wordt er niet beter op als zijn moeder acht jaar later ook overlijdt en hij verder moet met zijn stiefvader en de stiefmoeder die het gezin al gauw compleetert. Ondanks de tegenwerking van zijn stiefvader weet de jonge Schutte zich door veel studie geleidelijk op te werken tot de directeur van de plaatselijke Boerenleenbank en kan hij zich uiteindelijk rekenen tot de notabelen van het dorp. Werner Helmich daarentegen slaagt er, nadat hij zijn vader als kasteelheer van Huis Baak is opgevolgd, niet in om vanuit

Baak een serieuze praktijk als jurist van de grond te krijgen. En dat zijn stukken over religieus-filosofische kwesties – hij correspondeert daar zelfs over met de bekende theoloog Schillebeeckx – geen erkenning krijgen en er nooit iets van hem wordt gepubliceerd, betekent ook een jaren durende frustratie voor hem. Tragisch is het te lezen hoe Helmich eind 1956, door te hoge kosten en te lage (pacht)opbrengsten gedwongen is Huis Baak te verkopen en daarmee zijn status als kasteelheer en veel van de bijkomende privileges moet opgeven. Het gezin vestigt zich in Velp, het dorp dat Helmich nog van zijn vroege jeugd kende.

Naast Jan Schutte en Werner Helmich speelt ook het dorp Baak een belangrijke rol op de achtergrond van het verhaal. Knap zoals de schrijfster de ontwikkeling van een klein feodaal ingericht dorpje naar een meer moderne samenleving door alle persoonlijke ontwikkelingen weet te vlechten. De afnemende invloed van de rooms-katholieke kerk, de opkomst van de Boerenbond en het toenemende opleidings- en daarmee samenhangende welvaartsniveau, kleuren de verhalen van beide mannen verder in en maken duidelijk dat hun levens zich tegen de achtergrond van grote maatschappelijke en politieke veranderingen afspelen. Waar eerst nog de adel de belangrijkste posities op bestuurlijk gebied bekleedde en in het kader van het pachtstelsel grote groepen mensen (boeren) onder zich wist, komt er mede door invoering van de

Pachtwet in 1941 geleidelijk een eind aan deze bevoorrechte positie. Deze ontwikkeling zien we indringend geïllustreerd aan de hand van de lotgevallen van Werner Helmich.

Hoewel Jan Schutte bij het opklimmen van de maatschappelijke ladder op een cruciaal moment hulp krijgt van kasteelheer Werner Helmich en de twee mannen later ook bij de bank met elkaar te maken krijgen, lezen we uit het relaas van Astrid Schutte dat er tussen de twee mannen, door het verschil in leeftijd, maar zeker ook het standsverschil altijd een zekere afstand bleef bestaan. Zo kwamen ze niet op elkaars verjaardagen en zou Jan Werner ook nooit tutoyeren. Je zou kunnen zeggen dat ze met elkaar vriendschappelijk omgingen, maar dat hun beider levens zich in een parallel universum afspeelden.

Op het eind van het boek, we zijn dan in de jaren '70, '80 aangekomen, gaat het verhaal haast ongemerkt over in het perspectief van de schrijfster zelf en krijgt het verhaal daarmee een nieuwe, interessante impuls. Maar om niet te veel van de afloop prijs te geven, moet hier de bespreking van dit geweldige boek stoppen. /LK

Astrid Schutte, *De laatste heer. Hoe de bevoorrechte klasse in Nederland plaatsmaakte voor de gewone man.* AmbolAnthos, Amsterdam € 22,99

‘Naast Jan Schutte en Werner Helmich speelt ook het dorp Baak een belangrijke rol op de achtergrond van het verhaal.’

Onder: Werner Helmich met zijn jachthonden voor Huis Baak. Rechts zijn portret op ongeveer 38-jarige leeftijd door fotograaf Reesinck in Zutphen. (Bron: familie Helmich)

